

Sygn. akt IX Ca 960/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Agnieszka Żegarska (spr.)
Sędziowie:	Dorota Ciejek Beata Grzybek
Protokolant:	st.sekr. sąd. Agnieszka Najdrowska

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2019 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...) Zarządowi (...) w O.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda i pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 13 marca 2019 r., sygn. akt X C 3822/18,

I.umarza postępowanie w zakresie apelacji powoda w części dotyczącej punktu II zaskarżonego wyroku ,

II.zmienia zaskarżony wyrok w punktach I i III w ten sposób ,że :

- w punkcie I powództwo oddala ,

- w punkcie III zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu oraz nakazuje ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego w Olsztynie kwotę 220 zł tytułem zwrotu wydatków wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa,

III.oddala apelację powoda w pozostałym zakresie ,

IV.zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą .

Dorota Ciejek Agnieszka Żegarska Beata Grzybek

Sygn. akt IX Ca 960/19

UZASADNIENIE

Powód Przedsiębiorstwo (...) sp. z o. o. z siedzibą w B. wniósł o:

- ustalenie, że wysokość kary umownej należnej od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa – (...) Zarządu (...) w O., na podstawie § 7 ust. 1 lit. b) umowy z dnia 13 listopada 2017 r. na dostawę sprzętu koszarowego, oznaczonej numerem (...), z tytułu opóźnienia w usunięciu wad przedmiotu umowy, po terminie wyznaczonym w protokole reklamacji wieszaków z dnia 02 stycznia 2018 r. oraz z dnia 30 stycznia 2018 r., w ramach jej miarkowania wynosi 6.226 zł;
- zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 18.048,05 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 23 stycznia 2018 r. do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kaucji gwarancyjnej na poczet należytego wykonania umowy z dnia 13 listopada 2017 r., oznaczonej nr (...) na dostawę sprzętu koszarowego.

Nadto wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu wskazał, iż w dniu 13 listopada 2017 r. pozwany – Skarb Państwa – (...) Zarząd (...) w O. (dalej: (...) w O.), w ramach zamówienia publicznego zawarł z powodem umowę nr (...) na dostawę sprzętu koszarowego, zgodnie z którą powód zobowiązał się dostarczyć towar według określonej w umowie specyfikacji za kwotę 485.481 zł brutto, w terminie do dnia 28 grudnia 2017 r. Tytułem zabezpieczenia, powód wpłacił pozwanemu kwotę 24.274,05 zł. Powód wykonał umowę w całości, a pozwany przedmiot umowy przyjął. Zamawiający pismem doręczonym powodowi w dniu 10 stycznia 2018 r., zgłosił wadę dostarczonych wieszaków. Powód uwzględniając reklamację, dostarczył pozwanemu partię wieszaków wolnych od wad z zachowaniem terminu naprawy gwarancyjnej przewidzianej w umowie, zaś pozostałe wieszaki w późniejszym terminie. Pozwany uprawniony był do naliczania powodowi kary umownej za każdy rozpoczęty dzień opóźnienia, zgodnie z obowiązującą strony umową. Wobec powyższego pozwany pismem z dnia 13 lutego 2018 r. zawiadomił powoda o obciążeniu go karą umowną za opóźnienie w usunięciu wad przedmiotu umowy, wyliczoną na kwotę 36.411 zł. Na poczet w/w kary umownej, pozwany zaliczył kwotę uiszczoną przez powoda tytułem zabezpieczenia. Pozwany wezwał powoda do zapłaty pozostałej części kary, tj. 12.113,36 zł, zaś powód zwrócił się o ograniczenie jej wysokości, poprzez miarkowanie w drodze porozumienia. Zdaniem powoda naliczona kara umowna jest rażąco wygórowana i stanowi nadużycie prawa, prowadzące do wzbogacenia pozwanego. Powód podniósł, iż wieszaki będące przedmiotem naprawy, stanowiły jedynie część dostarczonego sprzętu koszarowego w ramach zawartej umowy, zaś pozostały sprzęt pozwany przyjął bez reklamacji. Zdaniem powoda adekwatne byłoby wyliczenie kary umownej w niniejszej sprawie, na podstawie wartości wadliwego towaru (tj. 0,5% od kwoty 160.050,00 zł za 15 dni zwłoki). Wobec powyższego powód uznaje karę umowną w kwocie 6.226 zł.

Roszczenie o zapłatę kwoty 18.048,05 zł z tytułu zwrotu części kaucji gwarancyjnej (po uwzględnieniu pomniejszenia wpłaconej kwoty zabezpieczenia o kwotę uznanej kary umownej), wynika ze ziszczenia się przesłanki zawartej w rzeczowej umowie, zgodnie z którą zwrot kaucji następuje w terminie 30 dni po wykonaniu zamówienia i uznaniu go przez zamawiającego za należyte wykonane.

Pozwany, Skarb Państwa – (...) Zarząd (...) w O., wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu przyznał, że strony zawarły w dniu 13 listopada 2017 r. umowę nr (...) na dostawę sprzętu koszarowego w terminie do dnia 28 grudnia 2017 r. W związku z niezgodnością 150 sztuk wieszaków z treścią opisu przedmiotu zamówienia i złożoną przez powoda ofertą, pozwany przesłał powodowi protokół reklamacji, w którym szczegółowo opisał charakter stwierdzonych wad. Mimo, że formalnie towar dostarczony został przed upływem terminu umownego, ze względu na rażące niezgodności sprzętu z opisem przedmiotu zamówienia, wieszaki nie nadawały się do użytku, a pozwany miał możliwość odmowy przyjęcia zamówienia w całości, również w zakresie prawidłowo dostarczonych stojaków i stołów. Nadto pozwany zakwestionował, by powód dostarczył część wieszaków wolnych od wad już 23 stycznia 2018 r., tj. w umówionym terminie na usunięcie wad. Zdaniem pozwanego, po

zgłoszeniu reklamacji w dniu 02 stycznia 2018 r., powód dostarczył pierwszą partię wieszaków (40 sztuk) dopiero w dniu 29 stycznia 2018 r. Ponadto dostarczony sprzęt w dalszym ciągu posiadał liczne odrapania powłoki lakierniczej, zaś pręty naciągowe nie nadawały się do skręcenia, co zaznaczono w dokumencie WZ. Okoliczności te były podstawą wystąpienia pozwanego z kolejną reklamacją. Następną część wieszaków – 60 sztuk – dostarczono pozwanemu w dniu 02 lutego 2018 r., zaś ostatnią – 50 sztuk - w dniu 08 lutego 2018 r. W/w partie towaru również posiadały liczne otarcia powłoki lakierniczej. Powód, na żądanie pozwanego, dokonywał poprawek lakierniczych w siedzibie pozwanego. Wobec powyższego, wady żadnej części wieszaków, nie zostały usunięte w terminie, zatem twierdzenie, że kara zasługuje na zmiarkowanie, jest całkowicie nieuprawnione. Pozwany podkreślił, iż termin realizacji dostawy zgodnej z przedmiotem zamówienia, był priorytetem, w związku z czym, obok ceny, stanowił jedno z kryteriów oceny ofert. Wysokość naliczonej powodowi kary umownej, zbliżona do wartości różnicy pomiędzy ceną powoda, a wartością najkorzystniejszej cenowo oferty przedstawionej w przetargu, stanowi w pełni usprawiedliwioną sankcję dla powoda za naruszenie terminu usunięcia wad przedmiotu umowy. Zwłaszcza, że właśnie dzięki zaoferowaniu najkrótszego terminu realizacji zamówienia, powód wygrał przetarg. Zwłoka powoda w usunięciu wad przedmiotu umowy wynosiła 15 dni, zatem pozwany prawidłowo naliczył karę umowną w kwocie 36.411 zł (0,5% wynagrodzenia umownego brutto w kwocie 485.481 zł x 15 dni opóźnienia). Pozwany wskazał, iż powód nie może domagać się zmiany sposobu ustalenia kary umownej, skoro nie zgłaszał pozwanemu żadnych uwag w tym zakresie. Zmiana sposobu naliczania kary, mogłaby wpłynąć na krąg oferentów i wynik postępowania, dlatego powinna być dokonana jeszcze przed zawarciem umowy.

W odniesieniu do żądania zapłaty kwoty 18.048,05 zł, stanowiącej część zabezpieczenia należytego wykonania przedmiotowej umowy, pozwany wskazał, iż skutecznie potrącił karę umowną z kwoty wniesionego przez powoda zabezpieczenia (co do kwoty 24.297,64 zł), z wadium wpłaconego w postępowaniu (...) (co do kwoty 3.200 zł) i z zabezpieczenia wykonania umowy (...) z dnia 18 października 2017 r. (co do kwoty 8.913,36 zł). Skoro powód nie wykonał umowy należycie, pozwany zasadnie i skutecznie potrącił naliczoną karę umowną z zabezpieczenia należytego wykonania umowy i innych przysługujących powodowi wierzytelności, w związku z czym, wzajemne należności stron umorzyły się w całości.

Wyrokiem z dnia 13 marca 2019 r., Sąd Rejonowy w Olsztynie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 11.843,89 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 września 2018 r. do dnia zapłaty (pkt I), oddalając powództwo w pozostałej części (pkt II). Oprócz tego Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 413 zł tytułem zwrotu kosztów procesu oraz nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Olsztynie kwotę 220 zł tytułem zwrotu wydatków wyłożonych tymczasowo (pkt III).

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwany (...) w O. ogłosił przetarg nieograniczony na dostawę sprzętu koszarowego – stojaków, stołów i wieszaków na odzież. Rozstrzygając przetarg w ramach postępowania nr (...) ustalono, iż powód złożył najkorzystniejszą ofertę, oferując cenę brutto w kwocie 485.481 zł, zobowiązując się do wykonania przedmiotu zamówienia w terminie 45 dni od daty podpisania umowy i udzielając 60-miesięcznej gwarancji na wykonaną dostawę sprzętu, licząc od daty dostawy.

Wobec powyższego pozwany jako zamawiający, a powód jako wykonawca zawarli w dniu 13 listopada 2017 r. umowę nr (...). Zgodnie z § 2 umowy wykonawca zobowiązał się do dostarczenia zamawiającemu w/w towaru w terminie do dnia 28 grudnia 2017 r. W § 3 określono cenę za wykonanie przedmiotu umowy na kwotę 485.481 zł brutto płatną w terminie 21 dni od dnia otrzymania prawidłowo wystawionej faktury i doręczenia jej do kancelarii pozwanego w O.. Zgodnie z § 4 ust 1 zamawiający żądał od wykonawcy wniesienia zabezpieczenia należytego wykonania umowy, na zasadach określonych w art. 147-151 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. prawo zamówień publicznych. Do pokrycia roszczeń z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zamówienia, będącego przedmiotem niniejszej umowy, strony ustaliły kwotę zabezpieczenia w wysokości 24.274,05 zł, stanowiącą 5% ceny całkowitej podanej w ofercie wykonawcy. Zgodnie z § 7. ust. 1 lit. b) zamawiający uprawniony był do naliczenia wykonawcy kary umownej w wysokości 0,5 % za każdy rozpoczęty dzień opóźnienia w usunięciu wad przedmiotu umowy, po terminie wyznaczonym w protokole reklamacji w okresie rękojmi.

W wykonaniu w/w umowy powód wystawił na rzecz pozwanego faktury na łączną kwotę 485.481 zł brutto:

- nr (...) z dnia 21 grudnia 2017 r., na kwotę 319.431 zł brutto, obejmującą 460 sztuk stołów o łącznej wartości 85.100 zł netto (każdy po 185 zł netto), 300 sztuk stojaków na broń o łącznej wartości 165.000 zł netto (każdy po 550 zł netto) oraz 20 sztuk stołów konferencyjnych o łącznej wartości 9.600 netto (każdy po 480 zł netto), którą pozwany odebrał w dniu 22 grudnia 2017 r.
- nr (...) z dnia 22 grudnia 2017 r., na kwotę 166.050 zł brutto, obejmującą cenę 150 sztuk wieszaków (każdy po 900 zł netto), którą pozwany odebrał w dniu 28 grudnia 2017 r.

W związku z ujawnieniem się wad fizycznych w dostarczonym towarze wyłącznie w postaci wieszaków wielokołkowych stojących metalowych, pozwany skierował do powoda protokół reklamacji z dnia 02 stycznia 2018 r., w którym wskazał, że wady dostarczonego towaru polegają m.in. na tym, że: haki w górnej półce wykonane zostały z rurki, a miały być wykonane z pręta stalowego o średnicy 12 mm, w dolnej półce zastosowano pręty o średnicy 6 mm w rozstawie co 70 mm, a należy je wykonać z pręta o średnicy 12 mm, w rozstawie 50-60 mm, wieszaki nie zostały pomalowane farbą proszkową, na dolnej półce brak jest trwałego oznakowania wojskowego WP2-35, opisane w opisie przedmiotu zamówienia pręty stalowe o średnicy 10 mm zastąpiono rurką, a zastosowane w nich śruby rzymskie wykonano niechlujnie i nietrwale. Pozwany wskazał w protokole, że delikatne rurki należy wymienić na pręty oraz wymienić śruby rzymskie na wykonane profesjonalnie; konstrukcja wieszaka ma być wykonana z rur stalowych o średnicy 25 mm o grubości ścianki 2 mm, ramy górnej i dolnej półki muszą być wykonane z rur stalowych o średnicy 20 mm i grubości ścianki 2 mm; wieszaków nie można zamontować z powodu krzywo przyspawanych elementów montażowych. Wobec powyższego pozwany zobowiązał powoda do dostarczenia towaru wolnego od wad, zgodnego z opisem reklamacyjnym, w terminie określonym w umowie. Pismem z dnia 05 stycznia 2018 r. pozwany poinformował powoda, iż odebrał 150 sztuk reklamowanych wieszaków.

Po rozpoznaniu przez powoda reklamacji, pozwany w dniu 29 stycznia 2018 r. potwierdził odbiór od powoda 40 sztuk wieszaków. Strony ustaliły, iż pozwany warunkowo przyjmuje pierwszą partię wieszaków, z uwagi na ich ponowną wadliwość. Powód zobowiązał się do wymiany wadliwych prętów w wieszakach na wolne od wady. Wobec powyższych okoliczności pozwany skierował do powoda ponownie protokół reklamacji, w którym poinformował, iż po rozpakowaniu w/w wieszaków, stwierdzono liczne otarcia powłoki lakierniczej oraz brak możliwości skręcenia prętów naciągowych. Nadto pozwany zobowiązał powoda do dostarczenia reszty towaru wolnego od uszkodzeń powłoki lakierniczej oraz z właściwymi prętami naciągowymi, zaś warunkowo przyjęte 40 wieszaków powód winien naprawić w siedzibie pozwanego.

Powód w piśmie z dnia 30 stycznia 2018 r. skierował się do pozwanego z prośbą o ustalenie ostatecznego terminu usunięcia wad fizycznych w wieszakach, stwierdzonych w w/w protokołach reklamacyjnych najpóźniej na dzień 07 lutego 2018 r. Uzasadniając powyższe wskazał, że w wyniku złożonej reklamacji wyprodukowane zostały nowe wieszaki, które zostały przedstawione w dostawie z dnia 23 stycznia 2018 r., zatem z zachowaniem terminu reklamacyjnego, jednakże odmówiono ich przyjęcia zalecając dokonanie drobnych korekt. Powód podał, iż następną częściowa dostawa wieszaków, zrealizowana została w dniu 29 stycznia 2018 r. Wobec powyższego powód zwrócił się z prośbą o wzięcie pod uwagę perturbacji związanych na rynku z dostawami stali i innych półproduktów, które w sposób obiektywny utrudniają załatwienie powodowi reklamacji. Powód zwrócił się o wyrażenie zgody na proponowany termin ostatecznego załatwienia reklamacji.

Pozwany w odpowiedzi z dnia 02 lutego 2018 r. wskazał, iż w związku z ujawnieniem się wielu wad fizycznych w dostarczonym towarze, nie wyraża zgody na przesunięcie terminu i naliczy karę umowną, którą obciąży powoda. Tego samego dnia pozwany potwierdził odbiór od powoda 60 sztuk wieszaków, które również posiadały liczne otarcia powłoki lakierniczej i wymagały poprawek lakierniczych.

Pismem z dnia 07 lutego 2018 r. powód poinformował pozwanego, iż w dniu 08 lutego 2018 r. dostarczona zostanie pozwanemu ostatnia partia 50 sztuk wieszaków. Zgodnie z tą informacją, pozwany kolejnego dnia potwierdził odbiór od powoda 50 sztuk wieszaków posiadających – analogicznie do poprzednich – liczne otarcia i wymagające poprawek lakierniczych.

Pismem z dnia 15 lutego 2018 r. pozwany poinformował powoda, iż w dniu 13 lutego 2018 r. wystawił notę obciążeniową nr (...) na kwotę 36.411 zł, z tytułu naliczenia kary umownej za opóźnienia w usunięciu wad przedmiotu umowy nr (...) z dnia 13 listopada 2017 r. Pozwany wskazał, że na poczet powyższej kary zaliczone zostało zabezpieczenie należytego wykonania w/w umowy w łącznej wysokości 24.297,64 zł. Wobec powyższego pozwany zobowiązał powoda do zapłaty na jego rzecz pozostałej kwoty 12.113,36 zł.

W odpowiedzi na powyższe, powód pismem z dnia 02 marca 2018 r. odmówił wypłaty naliczonej kary za opóźnienie, nie wyrażając jednocześnie zgody na zaliczenie na poczet kary zabezpieczenia należytego wykonania umowy. Powód zaproponował ugodowe załatwienie sprawy poprzez miarkowanie kary.

Pozwany nie znajdując uzasadnienia dla miarkowania kary umownej za zawinione naruszenie postanowień umownych, nie wyraził zgody na propozycję powoda. Pismem z dnia 16 marca 2018 r. poinformował, iż pozostaje przy swoim dotychczasowym stanowisku. Wobec powyższego pismem z dnia 16 kwietnia 2018 r. pozwany ponownie wezwał powoda do zapłaty kwoty 12.113,36 zł tytułem pozostałej części kary umownej.

Pozwany złożył powodowi oświadczenie o kompensacie z dnia 19 czerwca 2018 r., w którym poinformował, iż po dokonaniu kompensaty z tytułu wadium wpłaconego na postępowanie o nr (...), umorzony w dniu 13 czerwca 2018 r., w kwocie 3.200 zł, do zapłaty pozostaje kwota 8.913,36 zł z odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych liczonymi od kwoty 12.113,36 zł za okres od 06 marca 2018 r. do 13 czerwca 2018 r. – tj. 315,28 zł. Wobec powyższego łączna kwota jakiej domaga się pozwany od powoda to 9.228,64 zł wraz z odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych, liczonymi od należności w wysokości 8.913,36 zł za okres od dnia 14 czerwca 2018 r. do dnia zapłaty. Następnie pozwany złożył powodowi kolejne oświadczenie o kompensacie z tytułu wpłaconej w dniu 10 października 2017 r. zabezpieczeniu wykonania umowy nr (...) z dnia 18 października 2017 r. na kwotę 13.334,89 zł. W związku z tym do zapłaty pozostała kwota 4.421,53 zł należna powodowi. Pozwany uiszczył w/w kwotę i ustalił, iż na dzień 22 czerwca 2018 r. saldo należności z tytułu naliczonej kary umownej według noty nr (...) wynosi 0,00 zł.

Strony uprzednio kilkakrotnie już zawierały pomiędzy sobą umowy na dostawy sprzętu wojskowego. Co do zasady wszystkie umowy realizowane były przez powoda bez istotnych opóźnień, zaś towar był zgodny z zamówieniami.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Sąd ten wskazał, że z treści i zakresu żądania wynika, iż powód zmierzał do uzyskania rozstrzygnięcia w zakresie ustalenia wysokości kary umownej. Jednocześnie powód zażądał w pozwie miarkowania kary umownej, stosownie do treści art. 484 § 2 k.c. Zdaniem Sądu I instancji interes prawny powoda realizuje się dostatecznie poprzez zmiarkowanie wysokości tej kary do adekwatnej w danych okolicznościach faktycznych wysokości, a więc w żądaniu zapłaty. Nie ma więc potrzeby odrębnego orzekania o ustaleniu wysokości tej kary, bowiem powód jednocześnie zażądał zwrotu części uiszczzonego zabezpieczenia po rozliczeniu go z ustaloną zmiarkowaną karą umowną. Tak więc ustalenie wysokości zmiarkowanej kary umownej jest jedynie przesłanką do orzeczenia zasądzającego roszczenie na jego rzecz. W zakresie żądania ustalenia jako odrębnego rozstrzygnięcia sądu, powództwo zostało oddalone.

W dalszej części uzasadnienia Sąd I instancji wskazał, iż w realiach przedmiotowej sprawy ziściły się przesłanki miarkowania kary umownej. W tej kwestii Sąd podniósł, że przedmiot umowy składał się niejako z trzech części, gdyż powód był zobowiązany do dostarczenia trzech rodzajów sprzętu koszarowej tj. stojaków, stołów i wieszaków. W terminie i zgodnie z zamówieniem nie zrealizował jedynie dostawy wieszaków, których wartość stanowiła kwotę 166.050 zł z całości 485.481 zł wartości zamówienia ogółem, a więc około 1/3 jego wartości. Tym samym, ponieważ w pozostałej części wartości zamówienia zostało ono wykonane zgodnie z umową i terminowo, naliczenie kary umownej od wartości całego zamówienia brutto byłoby dla powoda rażąco wygórowane, a represja wynikająca z kary umownej w wysokości dotychczasowej, tj. w kwocie 36.411 zł byłaby rażąco niewspółmierna, tym bardziej, że opóźnienie w załatwieniu reklamacji i dostawie wszystkich wieszaków wolnych od wad trwało ostatecznie od dnia 25 stycznia 2018 r. do dnia 08 lutego 2018 r., tj. około dwóch tygodni. Zważywszy na udokumentowane przez powoda trudności w uzyskaniu materiału na wykonanie wieszaków zgodnie ze specyfikacją i przejściowych trudności materiałowych na

rynku, za które trudno w całości obciążyć powoda, gdyż trudności te wyniknęły nagle i niezależnie od niego, choć podjął on starania niezwłocznego poprawienia przedmiotu zamówienia, spełnione zostały przesłanki do naliczenia zamiarkowanej kary umownej za wskazany okres jedynie od wysokości wartości nie zrealizowanego w terminie i zgodnie z umową zamówienia, tj. od kwoty 166.050 zł, co dało łącznie kwotę 12.453,75 zł.

Ostatecznie więc w tej wysokości Sąd Rejonowy ustalił karę umowną i zasądził na rzecz powoda kwotę 11.843,89 zł jako zwrot reszty zabezpieczenia w wysokości łącznie 24.297,64 zł, wpłaconego przez powoda. Brak było zaś podstaw do dalszego obniżenia kary zgodnie z żądaniem powoda, bowiem przestałaby ona w rezultacie spełniać swoją funkcję.

Jeśli chodzi o wysokość zasądzonych kosztów procesu, to Sąd I instancji uznał za zasadne przyznanie na rzecz obu stron kosztów wynagrodzenia pełnomocnika jedynie w stawce minimalnej, liczonej od wartości przedmiotu sporu, ponieważ sprawa niniejsza nie była od strony pojawiających się w niej problemów prawnych szczególnie zawiła czy długotrwała. Jednocześnie Sąd w całości uwzględnił w rozliczeniu koszty dojazdu pełnomocnika powoda do siedziby sądu orzekającego, zgodnie z żądaniem. O kosztach procesu orzeczono stosownie do treści art. 100 kpc., mając na względzie wysokość uwzględnionych żądań stron i stosunkowo je rozdzielając.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając go w zakresie punktu I i III, zawierającym rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu i zwrotu wydatków wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa.

Jednocześnie pozwany zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

I. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, tj.:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i sprzeczność ustaleń Sądu ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym poprzez:

- bezpodstawne i dowolne przyjęcie, że powód „udokumentował trudności w uzyskaniu materiału na wykonanie wieszaków zgodnie ze specyfikacją i przejściowych trudności materiałowych na rynku”, chociaż powód nie przedstawił żadnego dowodu świadczącego o faktycznym wystąpieniu przedmiotowych trudności,

- pominięcie istotnych okoliczności wynikających z zeznań przesłuchanych w sprawie świadków oraz dowodów z dokumentów w postaci informacji z otwarcia ofert i rozstrzygnięcia postępowania nr (...), świadczących o znaczeniu terminowej dostawy całości zamówionego sprzętu dla pozwanego, nagannego stosunku powoda do realizacji obowiązków umownych, zawinięciu powoda w nieterminowym usunięciu wad wieszaków, utracie przez pozwanego czasu i środków na skutek wadliwej dostawy powoda i nieterminowego usunięcia przez niego stwierdzonych usterek,

co w konsekwencji doprowadziło do nieuzasadnionego zamiarkowania naliczonej powodowi kary umownej z powołaniem na przesłankę jej rażącego zawyżenia;

b) art. 100 k.p.c. poprzez niezasadne obciążenie pozwanego obowiązkiem zwrotu powodowi kosztów procesu oraz zwrotu na rzecz Skarbu Państwa tymczasowo wyłożonych wydatków;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 484 § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i zamiarkowanie kary umownej mimo braku dostatecznego uzasadnienia przesłanek rażącego wygórowania kary, a nadto wobec braku uwzględnienia znacznego stopnia zawinięcia powoda w nieterminowym usunięciu wad wieszaków dostarczonych pozwanemu, istotnej wagi naruszonych przez powoda obowiązków umownych z punktu widzenia godnych ochrony interesów pozwanego, braku przekroczenia przez naliczoną karę umowną wartości kary zastrzeżonej dla odstąpienia od umowy oraz stosunku naliczonej kary do przewidzianej przez strony sankcji za odstąpienie od umowy.

Ostatecznie skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm

przepisanych oraz obciążenie powoda obowiązkiem zwrotu wydatków wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa, nadto zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za instancję odwoławczą, według norm przepisanych. Alternatywnie skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu za instancję odwoławczą.

Apelację wniosła także strona powodowa, zaskarżając wyrok Sądu Rejonowego w części oddalającej powództwo, tj. co do punktu II, a także co do ustalenia daty wymagalności odsetek za opóźnienie od zasądzonej kwoty 11.843,89 zł, tj. co do punktu I oraz rozstrzygającej o kosztach postępowania, tj. co do punktu III, wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w zaskarżonej części i ustalenie, że wysokość kary umownej należnej od powoda na rzecz pozwanego wynosi w ramach jej miarkowania 12.453,75 zł oraz zasądzenie odsetek od zasądzonej kwoty 11.843,89 zł od dnia 30 stycznia 2018 r. do dnia zapłaty, a także zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania za pierwszą instancję stosownie do wyniku sprawy oraz postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa prawnego.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucił:

1. obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 498 § 1 k.c. wobec błędnej wykładni pojęcia kompensaty i jej nieprawidłowego zastosowania, a także art. 189 k.p.c. w zw. z art. 484 § 2 k.c. wobec ich niezastosowania w wyniku niezasadnego przyjęcia, że oświadczenie z dnia 19 czerwca 2018 r. o kompensacie wadium wpłaconego przez powoda na poczet postępowania o nr (...) w kwocie 3.200 zł oraz oświadczenie o kompensacie zabezpieczenia wykonania umowy nr (...) na kwotę 13.334,89 zł stanowi potrącenie wierzytelności pozwanego z tytułu obciążenia powoda karą umowną z tytułu opóźnienia w usunięciu wad przedmiotu umowy oznaczonej numerem (...), pomimo, że oświadczenia o kompensatach nie zostały złożone przez osobę upoważnioną do reprezentowania strony pozwanej, a w związku z tym nie wywoływały skutków prawnych przewidzianych w art. 498 § 1 k.c., co dawało stronie powodowej interes prawny w zgłoszeniu roszczenia o ustalenie stosunku prawnego w zakresie miarkowania kary umownej, która nie została przez stronę powodową zapłacona w całości, ani przez stronę pozwaną skutecznie ściągnięta,

2. obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 151 ust. 1 ustawy prawo zamówień publicznych w zw. z art. 481 § 1 k.c. poprzez określenie daty wymagalności zasądzonej kwoty 11.843,89 zł od dnia 25 września 2018 r., pomimo, że wskazany przepis określa, że kaucja gwarancyjna podlega zwrotowi w terminie 30 dni po wykonaniu zamówienia i uznaniu go przez zamawiającego za należyte wykonane, co nie uzależnia zwrotu kwoty kaucji od wezwania pozwanego do zapłaty,

3. obrazę przepisów postępowania, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c., która miała wpływ na treść orzeczenia wobec braku wszechstronnej oceny zebranego materiału i przyjęcie, że umowa z dnia 13 listopada 2017 r. na dostawę sprzętu koszarowego, oznaczona numerem (...) nie została prawidłowo wykonana w części obejmującej dostawę wieszaków oraz pominięcia, iż pisma powołane przez pozwanego w odpowiedzi na pozew określone w tytule jako kompensata nie wywołują skutków prawnych, skutkiem czego nie doszło jeszcze zapłaty kary umownej z tytułu opóźnienia w usunięciu wad przedmiotu umowy z dnia 13 listopada 2017 r. na dostawę sprzętu koszarowego, oznaczonej numerem (...), a należności z tego tytułu pozostają nadal wymagalne.

W toku rozprawy odwoławczej strona powodowa cofnęła apelację w zakresie zaskarżenia punktu II wyroku, a dotyczącego żądania ustalenia wysokości kary umownej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Jedynie apelacja strony pozwanej okazała się zasadna.

Rozpoczynając od kwestii formalnych, w pierwszej kolejności wskazać należy, że podczas rozprawy apelacyjnej w dniu 18 grudnia 2019 r. powód cofnął apelację co do części oddalającej powództwo, wskutek czego na podstawie art. 391 § 2 k.p.c. Sąd II instancji umorzył postępowanie w tym zakresie.

Wskazać należy, że Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił stan faktyczny w przedmiotowej sprawie, nie mniej – w ocenie Sądu odwoławczego – wyciągnął z niego chybione wnioski, dotyczące ziszczenia się przesłanek miarkowania kary umownej.

Nie można bowiem odmówić słuszności zarzutowi naruszenia przez Sąd I instancji art. 484 § 2 k.c. wskutek uznania, że wykonanie przez powoda zobowiązania w 2/3 części może być kwalifikowane jako przesłanka zmniejszenia należnej pozwanemu kary umownej.

Dopuszczalność miarkowania kary umownej ze względu na wykonanie zobowiązania w znacznej części opiera się na założeniu, że częściowe wykonanie zobowiązania zaspokaja godny ochrony interes wierzyciela. Z powodu niemożności spełnienia się tego założenia miarkowanie kary umownej na omawianej podstawie odpada w sytuacjach, w których częściowe wykonanie zobowiązania nie ma znaczenia dla wierzyciela. Taka sytuacja miała miejsce w realiach przedmiotowej sprawy.

W tym zakresie odnieść należy się przede wszystkim do przedmiotu przetargu oraz kryteriów wyboru danej oferty.

Z analizy akt sprawy wynika, że w toku postępowania nr (...) pozwany chciał uzyskać dostawę sprzętu koszarowego w postaci stojaków, stołów i wieszaków. Z tego zatem wniosek, iż pozwanemu zależało na otrzymaniu powyżej wskazanych przedmiotów od jednego kontrahenta, które bez cienia wątpliwości należało traktować w ramach jednego i tego samego zamówienia. Istotne jest przy tym też to, że nie były to sprzęty powszechnie używane, ponieważ zarówno wieszaki, jak i stojaki na broń miały ściśle określone parametry ich wykonania i nie są to przedmioty powszechnie dostępne na rynku. Dodatkowo zauważyć należy, co wynika z zeznań B. K. (k. 110v), że wieszaki były niezbędne do zabezpieczenia funkcjonowania jednostek wojskowych.

Jeśli zaś chodzi o kryteria wyboru oferty, to decydujące znacznie miał termin realizacji zamówienia. Mimo więc, iż strona powodowa nie zaoferowała najniższej ceny, to jednak jej oferta została wybrana właśnie ze względu na najkrótszy termin realizacji.

Tymczasem z realiów przedmiotowej sprawy wynika, że ostatecznie powód opóźnił się w realizacji zamówienia, podczas gdy oferował najkrótszy termin. Nie ma przy tym zasadniczego znaczenia powoływanie się na problemy związane ze stalą, które notabene jak słusznie zauważył skarżący nie zostały wykazane, gdyż powód proponował najkrótszy termin realizacji zamówienia, a jako profesjonalista powinien zdawać sobie sprawę z ewentualnych okoliczności mogących skutkować opóźnieniem i wziąć je pod rozwagę przy składaniu oferty.

Można wobec tego wnioskować, że gdyby pozwany wiedział, iż do takiej sytuacji dojdzie, raczej nie wybrałby oferty powoda. Równie dobrze można było wybrać inną – tańszą – ofertę, która ostatecznie zostałaby zrealizowana w podobnym czasie do usługi powoda, a być może nawet szybciej.

W tym kontekście wskazać należy, że Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 kwietnia 2014 r., sygn. IV CSK 416/13. Sąd Najwyższy wskazał, że „biorąc pod uwagę, że kara umowna była zastrzeżona na wypadek zwłoki w terminowym rozpoczęciu i zakończeniu poszczególnych etapów budowy, nie można mówić o możliwości jej miarkowania z powodu częściowego wykonania zobowiązania. Zobowiązanie, w zakresie ostatecznie ustalonym przez strony i wynikającym z umowy, zostało w całości wykonane i odebrane bez zastrzeżeń co do jakości. Doszło jednak do naruszenia treści zobowiązania w zakresie terminu spełnienia świadczenia, zobowiązanie zostało bowiem wykonane z opóźnieniem. Stąd też rozważeniu podlegać mogła jedynie przesłanka rażącego wygórowania kary”.

Podzielając w pełni powyższe stanowisko Sąd Okręgowy uznał, iż na kanwie niniejszej sprawy nie było żadnych podstaw do miarkowania kary umownej, wskutek częściowego wykonania zobowiązania, ani uznania jej za rażąco wygórowaną.

Nie wyklucza się uwzględnienia relacji między wysokością zastrzeżonej kary umownej a wysokością wynagrodzenia należnego stronie zobowiązanej do zapłaty kary umownej, za zasadnicze jednak kryterium tej oceny uznaje się stosunek wysokości zastrzeżonej kary umownej do wysokości szkody doznanej przez wierzyciela (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2014 r., V CSK 45/13, OSP 2015, Nr 6, poz. 56; zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2007 r., IV CSK 181/07, OSNC-ZD 2008, nr B, poz. 48; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2015 r., I CSK 690/13, niepubl.). Wina dłużnika sama przez się nie wyłącza możliwości obniżenia kary umownej na podstawie art. 484 § 2 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., II CSK 318/10, niepubl.). Zmniejszenie zastrzeżonej kary umownej może uwzględniać łączne stosowanie obu wskazanych w art. 484 § 2 k.c. podstaw miarkowania, gdy kara umowna, po zmniejszeniu jej z powodu wykonania zobowiązania w znacznej części, nadal pozostaje rażąco wygórowana (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2014 r., IV CSK 416/13, niepubl.).

Mimo iż w realiach przedmiotowej sprawy zobowiązanie zostało prawidłowo wykonane w przeważającej części, to jednak uwzględniając zarzuty strony pozwanej, a w tym interes pozwanego, kryterium terminowości wyboru oferty w kontekście ceny usługi powoda i ostatecznego jej zrealizowania, a nadto mając na uwadze fakt, że zamówienie mogłoby być zrealizowane prawidłowo (w terminie i za niższą cenę) przez inny podmiot, Sąd Okręgowy uznał, iż roszczenie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie.

Skoro bowiem wykonawca przyjął na siebie obowiązek wykonania umowy w określonym terminie oraz dostarczenia przedmiotu zamówienia o ściśle ustalonych parametrach i z tego obowiązku się nie wywiązał, dając pozwanemu uzasadnioną podstawę do nałożenia kary umownej, winien także w całości ponieść przewidzianą w umowie odpowiedzialność, za doprowadzenie do tej sytuacji i jej skutków ekonomicznych.

Z tych względów ocena nieproporcjonalności kary umownej nie może ograniczać się wyłącznie do porównania jej wysokości do stopnia wykonania umowy przez wykonawcę, ale winna uwzględniać przede wszystkim kontekst zobowiązaniowy stron i funkcję jaką zastrzeżenie kary umownej miało pełnić, ze względu na potrzebę zagwarantowania zamawiającemu wykonania umowy w terminie.

W rezultacie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddalił. To z kolei skutkowało również zmianą w zakresie punktu III wyroku Sądu Rejonowego, tj. odnoszącego się do kosztów postępowania, które na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 265) w wysokości 3.600 zł należało zasądzić od powoda na rzecz pozwanego, stosownie do wyniku sprawy. O wydatkach wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa – Sąd Rejonowy w Olsztynie, Sąd orzekł na podstawie art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r. (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 785).

Jeśli natomiast chodzi o apelację strony powodowej to ta z kolei została oddalona na podstawie art. 385 k.p.c.

Zważywszy natomiast na powyżej poczynione rozważania oraz mając na względzie, iż apelacja pozwanego doprowadziła do całkowitej zmiany zaskarżonego wyroku, bezprzedmiotowym stało się omawianie zarzutów apelacji powoda, odnoszących się do daty wymagalności kwoty zasądzonej przez Sąd Rejonowy na rzecz powoda.

Jeśli zaś chodzi o zarzuty dotyczące skuteczności potrącenia, to tu skarżący wskazywał, że oświadczenia dotyczące kompensaty nie zostały złożone przez osobę uprawnioną do reprezentowania strony pozwanej, wobec czego nie wywoływały skutków prawnych.

Na etapie postępowania odwoławczego pozwany przedłożył rozkaz nr 1 Szefa (...) Zarządu (...) w O. z dnia 02 stycznia 2018 r., na podstawie którego główny księgowy tego podmiotu oraz osoba pełniąca jego obowiązki zostali upoważnieni do podpisywania wychodzących dokumentów księgowych, tj. kompensaty wzajemnych rozrachunków (składania w imieniu (...) Zarządu (...) w O. {jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa} oświadczenia o potrąceniu wzajemnych wierzytelności wobec osób fizycznych, osób prawnych i jednostek wewnętrznych nieposiadających osobowości prawnej) – k. 183. Tymczasem oświadczenia o kompensacie zostały wystawione w dniach 15 lutego 2018

r. (k. 32) oraz 19 i 22 czerwca 2018 r. (k. 97, 98) i podpisane właśnie przez głównego księgowego pozwanego, a zatem, osobę uprawnioną.

Niezależnie jednak od tego pozwany przedłożył do akt oświadczenie o potrąceniu datowane na 30 października 2019 r., a podpisane przez szefa zarządu, które zostało doręczone stronie powodowej.

Resumując, Sąd Okręgowy podzielił zarzuty postawione przez stronę pozwaną, co skutkowało zmianą zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa, zaś uznając apelację strony powodowej za bezzasadną – oddalił ją na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 i § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 265) stosownie do wyniku sprawy.

Dorota Ciejek Agnieszka Żegarska Beata Grzybek